

De Wiegelraderhof te Bingelrade...

Een wandeling door de Onderbanken op een mooie herfstdag bracht ons naar de Wiegelraderhof, rustig gelegen, verschoond van het drukke verkeer, bij het gehucht Viel in de gemeente Bingelrade. Het is een van de grote boerderijen, die zich door de eeuwen heen gehandhaafd heeft en wier grondbezit tot in de vorige eeuw intact is gebleven. Reeds in 1423 wordt ze vermeld als een groot leen van Valkenburg ter grootte van 55 bunder en 10 roeden aan landerijen, beemden en weiden. Thans omvat ze nog 17 ha of 21 $\frac{1}{4}$ bunder. Het grondbezit is dus zowat gehalveerd.

In de loop der 16de eeuw is de hof nog al eens van eigenaar verwisseld. Zo behoorde hij in 1423 aan Johan van Tegelen; in 1544 aan Jonkheer Johan van Schoonrade, heer van Terheide, Terblijt en Tussenbroek; in 1545 aan de dochter van Hendrik van Gronseld, heer van Rimborg (haar afgestaan door de heer van Terheide); in 1558 aan Jonker Willem van den Bongart; in 1549 aan Jonker Huyn van Amstenrade. Deze verkocht hem in 1573 aan de landcommandeur der balie Aldenbiesen van de Duitse Orde: Wynand van Breyll voor 2.000 goudgulden. Het goed, dat tot de Franse revolutie aan de Duitse Orde heeft toebehoord, was destijds verpacht voor 20 goudgulden 's jaars en 10 mudden rogge.

In 1581 verpachtte de landcommandeur de hoeve aan Antoon Eremans voor een "toust" (pacht) van 12 jaren, mits 's jaars te betalen: ,, 7 mudden en 8 vat rogge, 16 goudgulden voor de terf, twee pond peper, twee potten gimber en te twee jaren een vet verken."

De Duitse Orde bevestigde de waarheid van het gezegde: onder de krom-staf is het goed leven. Ze behandelde haar pachters humaan, zoals blijkt uit het volgende. In het jaar 1666 had de pachter Willem Moenen met tegenslag te kampen. Van zijn akker werden 15 bunder door hagelslag vernield. Het te velde staande gewas, koren en tarwe, alsmede erwten, bonen en haver waren voor een derde gedeelte

De Wiegelraderhof te Bingelrade...

verslagen. Uit consideratie voor dit aanmerkelijk verlies schonk de landcommandeur Emond Godfried van Bocholtz tot Orey hem de som van 643 gulden kwijt. Enige nog 224 gulden kwijt. Overigens lag de boerderij deze commandeur na aan het hart, want hij had de door ouderdom vervallen gebouwen in het jaar tevoren laten herbouwen. Hieraan herinnert een steen, die zich thans boven de huisdeur op de binnenplaats bevindt, waarop een in viereen gedeeld wapen, met in het eerste en vierde kwartier een kruis en in de beide andere kwartieren drie mannenhoofden in face, staat met een baronnen-kroon er boven en de inscriptie EMONDUS BARO IN BOCHOLTZ 1) ET OREIL 2) er onder.

Deze steen staat niet op de oorspronkelijke plaats. Bij verbouwing van de boerderij in 1909 kwam hij onder de kalk van een muur te voorschijn en is k n, een voorbeeld van monumentenzorg, na van de kalk ontdaan te zijn, boven de deur geplaatst. Blijkens de ankers in de buitenmuur is deze in 1762 gebouwd.

In het jaar 1796 werden de goederen der Duitse Orde door de Franse Republiek geconfisqueerd. De Wiegelderhof werd domeingood en dat verklaart, waarom de gevelsteen onder de kalk zat: volgens voorschrift van de republiek moesten alle herinneringen aan het ancien régime uitgewist worden en daartoe behoorden de adellijke wapens.

De Franse republiek verkocht de pachthoeve Wiegelrade in 1797 aan Jacob Eggen uit Stevensweert voor 1.830.000 livres, die met assignaten, vrijwel waardeloze papieren, werden voldaan. In 1864 werd de hoeve gesplitst.

De familie Clooten uit Thorn verkocht 23 bunder, terwijl de pachter Bougie de hof en de rest der landerijen kocht.

De Wiegelraderhof te Bingelrade...

Deze verkocht de hoeve in 1884 aan Charles de Limpens. Uit diens nalatenschap is ze aan de Stichting de Limpens gekomen, waaraan ze nu nog behoort.

Thans is familie van de Weyer in de tweede generatie pachter der hoeve. Bouwkundig vertoont de Wiegelraderhof weinig merkwaardigs. Het is een gemoderniseerde gesloten hoeve met een aangebouwd nieuw woonhuis en de in een binnenplaats veranderde mestvaalt. Behalve de boven vermelde gevelsteen is er niets opmerkelijks waar te nemen. Toch is er nog iets dat onze aandacht vraagt. Bij de modernisering van de koestal ontdekte men een gang, die onder de stal en de schuur doorliep. Hij was echter slechts over een korte afstand te volgen, doordat hij ingestort was. Dergelijke gangen komen in die buurt o.a. in Doenrade meer voor. Ze dragen de naam van "aagt". Het moeten vluchtgangen geweest zijn, maar uit welke tijd ze dateren en waarvoor men zich in veiligheid wilde stellen is nog een open vraag. Omtrent de datering is iets af te leiden uit de aagt van Wiegelderhof. Deze begint namelijk in een kelder met een tongewelf en in dat gewelf is de ingang van de aagt als een door een hoop; gedekte opening ingemetseld. De aagt moet dus even oud of ouder zijn dan de kelder, die in ieder geval uit de herbouw van 1665 of vroeger dateert. Maar met dat al blijven de aagten een raadsel.

Een andere vermeldenswaardigheid van de Wiegelderhof(was een bron op korte afstand van de woning in de huisweide. Deze heeft de hof altijd van helder water voorzien. In de droge zomer van 1911, toen bij grote hitte van begin juli tot midden september geen regen viel, kwam de hele omgeving er water halen en nog raakte de bron niet uitgeput. Ze gaf het aanzijn aan de Quabeek. Sedert de twintiger jaren is de bron opgedroogd en net dezer dagen heeft men de laagte waarin ze lag met bij wegeaanleg vrijgekomen grond opgevuld.

Het opdrogen van de bron zal wel in verband staan met de werkzaamheden ondergronds in de mijn, want Wiegelrade ligt juist op de storing de Feldbiss, die van Rolduc naar Sittard loopt en de ondergrond in twee scholen verdeelt.

...als muren konden spreken... Wiegelraderhof (rond 15e eeuw)

J. J. JONGEN

Bron: HET LAND VAN HERLE maart 1963